
VALINNAISAINEOPAS

2019

Tässä oppaassa on selvitetty lyhyesti syventävien ja soveltavien valinnaisaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Lisätietoja saat kyseisten aineiden opettajilta. Opo-tunneilla valintoja käsitellään tarkemmin.

Oppilas tekee ainevalinnat Wilmassa kahdessa vaiheessa.

Oppilaille ja huoltajille tiedotetaan kun Wilman valinnaisainetarjottimet avautuvat, valinnat tehdään oppilaan tunnuksilla.

- Ensin oppilas valitsee **yhden** taide- ja taitoaineen ("*taitai-aine*"). Sitä opiskellaan kaksi tuntia viikossa sekä 8. että 9. luokalla. Taitai-valinta tarkoittaa lisätunteja yhteiseen taito- ja taideaineeseen, ja se arvioidaan osana tätä ainetta. Päätösarvosanan oppilas saa 9. luokan päättyessä.
- Toisessa vaiheessa oppilas valitsee **yhden pitkän** ja **yhden lyhyen** valinnaisaineen. Pitkää valinnaista opiskellaan sekä 8. että 9. luokalla, lyhyttä vain 8. luokalla. Näistä valinnaisaineista oppilas saa päättötodistukseen numeroarvosanan.
- **Jos oppilaalla on jo valittuna A2-kieli, hän valitsee vain yhden taitai-aineen ja yhden lyhyen valinnaisaineen.**

Oppilas tekee valinnoille myös varavalinnat, joita käytetään, mikäli ryhmää ei synny hänen ensisijaisesta valinnasta.

Musiikkiluokkalaiset ovat jo valinneet musiikin, he eivät tee enää muita valintoja.

Valinnoissa sinun kannattaa ottaa huomioon seuraavia asioita:

- Valinnaisaineista annetaan todistusarvosana numeroin.
- Harkitse valintaasi huolella etukäteen, sillä valinnaisaineen vaihtaminen on hankalaa: se onnistuu vain erittäin perustelluista syistä.
- Valinnan lähtökohtana ovat sinun omat harrastuksesi sekä kiinnostuksesi valittavan aineen opiskeluun. Pohdi asiaa itsenäisesti ja yhdessä perheesi kanssa. Harkitse tarkkaan myös varavalintasi.
- Minkään valinnaisaineen opiskelu ei ole edellytyksenä peruskoulun jälkeisiin oppilaitoksiin pyrittäessä.
- Tällä hetkellä valinnaisten vieraiden kielten arvosanat lasketaan mukaan siihen keskiarvoon, jolla haetaan peruskoulun jälkeisiin koulutuksiin. Ranskan, saksan ja venäjän B2- oppimäärän kielissä arvosanan tilalle voidaan huoltajan kirjallisen pyynnön myötä vaihtaa päättöarvosanaksi "hyväksytty".
- Ammatilliseen koulutukseen haettaessa otetaan lisäksi huomioon valinnaisaineiden arvosanat, mikäli valinnaisaine liittyy johonkin yhteiseen oppiaineeseen. Yhteisiin oppiaineisiin **kuulumattomia** valinnaisaineita ovat 8.luokalla opiskeltavat lyhyet valinnaisaineet. Näiden aineiden numeroita ei siis lasketa keskiarvoon haettaessa jatko-opintoihin.

VAIHE 1. TAIDE- JA TAITOAINEIDEN VALINNAISET TUNNIT 4vvh

Huomaa, että sellainen taito- ja taideaine, jota ei ole enää kaikille yhteisenä 8. ja 9. luokan opetusohjelmassa, päättyy kokonaan 7. luokan jälkeen, jos et valitse sitä valinnaisaineeksi. Näitä aineita ovat kuvataide, musiikki, kotitalous ja käsityö. Päättyvän aineen numero jää siten päättötodistukseesi jo 7. luokalta.

Valitsemasi taito-aineen opetus jatkuu, ja saat siitä päättöarvosanan yhdeksännen luokan päättyessä. (7. luokalta alkanut oppiaine jatkuu 9. luokalle saakka).

Kotitalous

Kotitaloudessa saat tietoja ja taitoja, joilla selviydyt tulevasta elämästäsi itsenäisesti ja opit valmistamaan monipuolisesti ruokaa ja leivonnaisia. Opit myös hyvää ravitsemusta, erityisruokavalioiden ja ympäristöasioita unohtamatta sekä opit hallitsemaan talouttasi, huolehtimaan kodistasi ja vaatteistasi.

Kotitaloudessa opit käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa kotitalouden hoitamisessa ja perehdyt suomalaisen ja kansainväliseen ruokakulttuuriin sekä suunnittelet ja toteutat erilaisia juhlia ja tapahtumia.

Kuvataide

Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle.

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja ja ilmaisun keinoja.

Käsityö

Valinnaisessa käsityössä syvennetään osaamista sekä ideoidaan, suunnitellaan ja valmistetaan omia tuotteita. Käytössä ovat kaikki käsityön materiaalit, koneet ja tekniikat sekä teknisen käsityön että tekstiilityön puolelta. Valinnaisen käsityön opetus vahvistaa innovointi- ja ongelmanratkaisutaitoja, syventää jo tuttuun toteuttamistapojen hallintaa, ja mahdollistaa kokeilla uusia tekniikoita esim. vaateompelun, värjäyksen ja painannan, kankaankudonnan ja koneneulonnan alueella sekä puu-, että metallitekniikoissa. Käsityö tukee oppilaan hyvinvointia ja elämänhallintaa, sekä ohjaa työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Liikunta

Liikunnan tarkoitus on tuottaa iloa, virkistystä ja hyvinvointia. Kurssin tavoitteena on liikunnallisten taitojen vahvistaminen ja syventäminen monipuolisen liikunnan avulla. Opetellaan myös uusia lajeja ja liikuntamuotoja ja tutustutaan ryhmän toiveiden mukaisiin uusiin ja erilaisiin, mahdollisesti myös opiskelijan omakustanteisiin liikuntamuotoihin (esimerkiksi tanssin ja jumpan eri lajit, kehonhallinta ja -huolto, cheerleading, miekkailu, kiipeily, melonta). Sisällöt suunnitellaan yhdessä opettajan kanssa ja hyödynnetään monipuolisesti eri ympäristöjä ja tiloja.

Musiikki

Musiikin opiskelun painopiste on soittamisessa ja laulamissa yhdessä. Soittimina käytetään sekä ns. bändisoittimia (sähkökitara, basso, rummut, kosketinsoittimet ja iPadit) että akustisia soittimia (piano, kitara ja rytmisoittimet). Soittamisessa harjoitellaan yhteisesti valittujen kappaleiden säestämistä eri soittimilla. Laulamissa tavoitteena on terve ja luonnollinen äänenkäyttö myös mikrofoneja käyttäen. Musisointiohjelmisto valitaan yhdessä oppilaiden toiveet huomioon ottaen. Musisoinnin lisäksi kurssilla tutustutaan oppilaita kiinnostaviin musiikin lajeihin ja ilmiöihin.

Arvioinnissa painotetaan oppilaan osallistumista työskentelyyn.

VAIHE 2. PITKÄT VALINNAISAINHEET 4vvh

B2 SAKSA

B2 RANSKA

B2 VENÄJÄ

B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemissään kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. B2-kielen opetusryhmä muodostetaan, kun 12 oppilasta on valinnut kielen.

ENGLANNIN SYVENTÄVÄ

Englanti on nykyään Suomessa käyttökieli eikä niinkään enää vieras kieli. Se on monella tavalla läsnä arjessamme ja sitä tarvitaan yhä enenevässä määrin myös opiskeltaessa ja työelämässä. Tällä kurssilla syvennetään 8. ja 9. luokan englannin sisältöjä mm. tieto- ja viestintäteknikkaa hyväksi käyttäen. Suuri osa työskentelystä on ollut oppilaiden toiveesta projektityöskentelyä, esim. jonkin maan esittely PowerPointillä tai oppilaan itsensä valitseman laulun sanojen kääntäminen englannista suomeen. Kurssin voi valita kuka tahansa riippumatta opintomenestyksestä kaikille yhteisessä englannissa. Syventävästä englannista ei tule läksyä vaan opiskelu tapahtuu tunneilla.

KOTITALouden SYVENTÄVÄ (Jos sinulla on kotitalous taitai-valintana, et voi valita tätä.)

Kotitalouden syventävä kurssi vahvistaa oppilaan kädentaitoja, luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Kurssi kehittää oppilaan valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä toimimiseen sekä syventää edelleen jo aiemmin saavutettuja suunnittelu-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan taitoja. Kurssilla voidaan käsitellä kaikkia kotitalouden sisältöalueita, ruokaosaamista ja ruokakulttuuria, asumista ja yhdessä elämistä sekä kuluttaja- ja talousosaamista, hyödyntäen oppilaiden kiinnostuksen kohteita sekä paikallisia ja ajankohtaisia aiheita.

KUVATAITEEN SYVENTÄVÄ (Jos sinulla on kuvataide taitai-valintana, et voi valita tätä.)

Kuvataiteen valinnaisella ja syventävällä kurssilla käytetään ja kokeillaan peruskurssia monipuolisemmin erilaisia kuvan tekemisen tekniikoita. Vahvistetaan oppilaalla jo hallussa olevia taitoja ja hankitaan uusia. Pyritään hyödyntämään myös tieto- ja viestintäteknikkaa osassa töitä. Seurataan, mitä kuvataiteen ja kulttuurin saralla tapahtuu koulun ulkopuolella ja tutustutaan mahdollisuuksien mukaan näyttelyihin ja osallistutaan kuvataidekilpailuihin.

KÄSITYÖN SYVENTÄVÄ, TEKNINEN TYÖ

Tunneilla valmistetaan itse suunniteltuja esineitä ja harjoitellaan erilaisia työtapoja. Työt voivat olla: puutöitä, metallitöitä, kone- ja sähköopin töitä, muovitöitä, teknistä piirtämistä ja suunnittelua, erilaisia korjaus- ja asennusprojekteja (polkupyörä, mopo, kaluste yms.). Materiaali- ja tekniikkakirjo on hyvin laaja.

Oppilas laatii oman tai annetun työidean pohjalta suunnitelman, joka toteutetaan yksin tai työryhmissä. Suunnitelma laaditaan aina oppilaan omien tietojen ja taitojen mukaan. Työn lähtötilanne on siis oppilaan taitotason mukainen. Lopuksi kaikki projektit ja oppiminen arvioidaan.

Vaativampien työtapojen harjoittelussa voidaan tehdä opettajan tarjoamia harjoitustöitä. Uusien työtapojen ja tekniikoiden oppiminen voidaan sisällyttää myös oppilaan itse suunnittelemaan työhön. Syventävä tekninen työ arvioidaan päättötodistukseen omalla arvosanallaan.

KÄSITYÖN SYVENTÄVÄ, TEKSTIILITYÖ

Valinnaisessa tekstiilityössä syvennetään osaamista sekä ideoidaan, suunnitellaan ja valmistetaan omia tuotteita. Oppilaan käytössä ovat tekstiilityön materiaalit, laitteet ja tekniikat monipuolisesti. Valinnaisen tekstiilityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön suunnitteluun, tekemiseen ja ilmaisuun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista.

Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnistetaan myös erilaisia materiaalien ja tuotteiden ominaisuuksia sekä harjoitellaan niin perinteisiä kuin kokeileviakin tekniikoita. Tekstiilityössä on mahdollista syventää taitojaan mm. ompelussa ja lankatöissä, oppia kutomaan kangasta ja tutustua erilaisiin tapoihin koristella kangasta värjäämällä, painamalla ja kirjomalla. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

LIIKUNNAN SYVENTÄVÄ (Jos sinulla on liikunta taitai-valintana, et voi valita tätä.)

Liikunnan tarkoitus on tuottaa iloa, virkistystä ja hyvinvointia. Liikunnan syventävän kurssin tavoitteena on liikunnallisten taitojen vahvistaminen ja syventäminen. Kurssilla perehdytään monipuolisesti eri palloilulajeihin (maalipelit, pallottelupelit, polttopelit ja tarkkuuspelit) ja vahvistetaan oppilaan pelikäsitystä, taktiikkaa ja sääntötietoutta. Oppilaat osallistuvat toiminnan suunnitteluun yhdessä ryhmän ja opettajan kanssa. Liikunnassa hyödynnetään monipuolisesti eri liikuntaympäristöjä ja liikuntamuotoja tutustuen myös uusiin ja erilaisiin lajeihin.

MATEMATIIKAN SYVENTÄVÄ

Matematiikan syventävän kurssin tavoitteena on syventää ja laajentaa peruskoulun matematiikan oppimäärää. Kurssin aikana kehitetään matemaattista ajattelua, loogista päättelykykyä ja ongelmanratkaisutaitoja.

Kurssin oppimäärää laajentavat sisällöt valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Ongelmia ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä muun muassa keskustelemalla, laskemalla, piirtämällä, kokeilemalla ja rakentamalla sekä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Kurssilla voidaan perehtyä esimerkiksi salakirjoitusmenetelmiin, lukujärjestelmiin, ohjelmointiin, pelisuunnitteluun, taso- ja avaruusgeometriaan, 3D-suunnitteluun, joukko-oppiin, logiikkaan, pulmatehtäviin, tilastoihin, matematiikan historiaan ja tekoälyyn.

SUOMEN KIELEN JA KIRJALLISUUDEN SYVENTÄVÄ

Tavoitteenamme on monipuolistaa ja syventää äidinkielen ja kirjallisuuden osaamista vahvistamalla osallisuutta, yhteistoiminnallisuutta ja luovuutta. Teemme monipuolisia improvisaatio-, ilmaisu- ja draamaharjoituksia erilaisissa oppimisympäristöissä. Harjoittelemmme omaehtoista kirjoittamista kirjoittamalla runoja, novelleja, kertomuksia, kuvauksia ja näytelmiä. Valmistamme näytelmiä, runoesityksiä sekä muita pieniä esityksiä koulun juhliin ja tilaisuuksiin. Numeroarviointi perustuu jatkuvan näytön ohella opettajan ja ryhmän antamaan rakentavaan palautteeseen sekä oppilaan itsearviointiin.

Tule mukaan kokemaan ilmaisun iloa!

LYHYET VALINNAISAINEET 2vvh (opiskellaan 8. luokalla)

KIELTEN SOVELTAVA, SAKSAN ALKEITA REPPUREISSAAJALLE

Tekisikö mielesi matkustaa Keski-Euroopassa, selviytyä matkailijan arjesta ja päästä lähemmäksi tavallisten ihmisten arkea? Tule opiskelemaan saksan kielen alkeita käytännönläheisesti ja hauskaasti, ilman kotiläksyjä. Kurssin tavoitteena on, että selviät kauppa- ja ravintola-asioinnista sekä lipunostotilanteista. Toki tietäkin ja neuvoa osaat kysyä ja tiesi perille löytää. Kielioppia emme opiskele, mutta sitäkin enemmän haalimme sanoja ja hyödyllisiä fraaseja reppuumme tulevien seikkailujen varalle.

KIELTEN SOVELTAVA, RUOTSIA RENNOSTI

Ruotsia mukavalla otteella. Kurssilla kerrataan ja syvennetään ruotsin taitoa käyttäen vaihtelevia työtapoja, mm. toiminnallisia harjoituksia, pelejä, suullisia paritöitä, tietokoneella tehtäviä harjoituksia (esim. Quizlet) tai mahdollisesti kokeilemalla jotakin ruotsinkielistä ruoka- tai leivontaohjetta. Kurssin tarkempi sisältö sovitaan yhdessä oppilaiden kanssa.

LIIKUNNAN JA BIOLOGIAN SOVELTAVA, LUONTOLIIKUNTA

Kurssin tavoitteena on tukea oppilaan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten luontoliikuntakokemusten kautta. Tavoitteena on myös vahvistaa oppilaan luontosuhdetta sekä vastuullista liikkumista luonnossa. Kurssilla painottuu fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen.

Kurssilla tutustutaan monipuolisesti luontoliikunnan eri muotoihin eri vuodenaikojen ja lähimaastoja hyödyntäen (esimerkiksi retkeily, suunnistus, marjastus, kalastus, melonta, lumikenkäily, laskettelu).

Kurssi voidaan mahdollisuuksien mukaan toteuttaa myös yhtenä tai useampana pidempänä reissuna. Kurssin tarkempi sisältö suunnitellaan ryhmän kanssa.

LUONNONTIETEEN SOVELTAVA (FYSIKKA, KEMIA, BIOLOGIA, MAANTIETO)

Kurssilla tarkastellaan arkipäivän ilmiöitä luonnontieteen näkökulmasta. Työskentely on kokeellista, ilmiöpohjaista, elämyksellistä sekä teknologiaa hyödyntävää. Pyritään mahdollisuuksien mukaan opiskelemaan vaihtelevissa oppimisympäristöissä tekemällä retkiä ja vierailuita.

MUSIIKIN SOVELTAVA, BÄNDIKURSSI

Bändikurssilla soitetaan ja lauletaan bändissä. Soittamisessa harjoitellaan peruskompeja ja helppoja fillejä rummuilla sekä perussointujen säestämistä sähköbassolla, kitaralla ja pianolla. Laulamissa harjoitellaan mikrofonin käyttöä ja musiikkiteknologiassa äänen vahvistamista ja miksaamista sähköisesti.

Arvioinnissa painotetaan oppilaan osallistumista työskentelyyn.

MUSIIKIN SOVELTAVA, MUSIIKKIVIDEOKURSSI

Kurssilla tehdään musiikkivideoita. Kurssilla opitaan yhteismusisointia bändissä sekä toteutetaan oma musiikkivideo. Videot tehdään ryhmätyönä, ja niiden suunnittelu, käsikirjoitus, musiikin esittäminen (soitto+laulu), näyttelemine, ohjaus, videokuvaus, äänitys ja editointi ovat kaikki oppilaiden käsialaa.

Sisällöt: bändisoiton perusteet, musiikkivideon käsikirjoittaminen, lavasteiden ja asusteiden valmistus, äänittäminen, kuvaaminen ja editointi. Arviointiperusteina on aktiivinen osallistuminen sekä yhteisen tuotoksen valmiiksi saattaminen ja dokumentointi.

TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIIKAN SOVELTAVA

Kurssin tavoitteena on kehittää oppilaan tietoteknistä osaamista sekä taitoja käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa opiskelussa. Oppilas hyödyntää kurssin aikana monipuolisesti työvälineohjelmia, kuvankäsittelyä, tiedonhakua ja verkko-oppimisympäristöä omassa ja ryhmän työskentelyssä, töiden muokkaamisessa ja jakamisessa. Perusvalmiuksia hankittuaan oppilas tekee itsenäisesti tai ryhmässä oman projektin, jossa hän syventyy tarkemmin johonkin tietotekniikan osa-alueeseen kuten tietotekniikan historiaan, alaan ammattina, tekoälyyn, tietoturvaan, virtuaalitodellisuuteen, digitalisaatioon, lohkoketjuteknologiaan, sosiaaliseen mediaan tai robotiikkaan.

YHTEISKUNTAOPPI, YRITTÄJYYSKASVATUS: YRITTÄJYYS

Yrittäjyystaidossa annetaan perustiedot ja -taidot yritystoiminnasta sekä elinkeinoelämästä. Tavoitteena on saada hyödyllisiä tietoja ja taitoja, sekä tukea yritteliäisyyden, aktiivisuuden ja omatoimisuuden kehittymistä. Opettelemme myös työelämässä tärkeitä yhteistyö-, vuorovaikutus- ja esiintymistaitoja. Opiskelu on toiminnallista ja käytännönläheistä. Tutustumme erilaisiin yrityksiin ja niiden toimintaan yritysvierailujen ja vierailijoiden avulla. Lisäksi tutustumme asiakaspalveluun, myyntiin, mainontaan ja verkkokaupan toimintaan.

Tavoitteena on, että oppilas saa tarvittavat taidot oman harjoitusyrityksen perustamiseen. Oppilaat perustavat ryhmässä lukuvuoden ajaksi oikean yrityksen tavoin toimivia yrityksiä. Harjoitusyrityksen toiminta voidaan joko lopettaa lukuvuoden päättyessä tai sitä voidaan halutessaan jatkaakin. Yrityksen mahdollinen tuotto jaetaan osakkaiden kesken.

VALINTOJEN TEKEMINEN

Valinnaiset aineet 8.-9. luokilla lv.2019-2021

VALINNAT TEHDÄÄN WILMASSA Oppilas tekee ainevalinnat kahdessa vaiheessa.

- Ensin oppilas valitsee yhden taide- ja taitoaineen. Sitä opiskellaan kaksi tuntia viikossa sekä 8. että 9. luokalla. Taitai-valinta tarkoittaa lisätunteja yhteiseen taide- ja taitoaineeseen, ja se arvioidaan osana tätä ainetta. Päätösarvosanan oppilas saa 9. luokan päättyessä.
- Toisessa vaiheessa oppilas valitsee yhden pitkän ja yhden lyhyen valinnaisaineen. Pitkää valinnaista opiskellaan sekä 8. että 9.- luokalla, lyhyttä vain 8. luokalla. Näistä valinnaisaineista oppilas saa todistukseen numeroarvosanan.

Jos oppilaalla on jo valittuna A2-kieli, hän valitsee vain taitai-aineen ja yhden lyhyen aineen.

Vaihe 1: kurssitarjotin aukeaa la 23.2.2019, valinnat tehtävä su 3.3.2019 mennessä

TAIDE- JA TAITOAINEIDEN VALINNAISET TUNNIT 4 vvh

Wilmassa valitaan yksi taide- ja taitoaine sekä yksi varavalinta sille.

Taide- ja taitoaine, yht. 4 vvh	Lyhenne Wilmassa	8 lk	9 lk
Kotitalous	KO	2 vvh	2 vvh
Kuvataide	KU	2 vvh	2 vvh
Käsityö	KÄS	2 vvh	2 vvh
Liikunta	LITT	2 vvh	2 vvh
Musiikki	MU	2 vvh	2 vvh

Vaihe 2: Kurssitarjotin aukeaa ma 18.3.2019, valinnat tehtävä su 24.3.2019 mennessä

PITKÄ VALINNAISAINE 4vvh

Wilmassa valitaan yksi pitkä valinnaisaine sekä yksi varavalinta sille. **A2-kielen opiskelijat EIVÄT valitse**

Pitkä valinta: B2-kieli tai syventävä/soveltava aine 4 vvh	Lyhenne Wilmassa	8 lk	9 lk
B2-kieli Saksa	SAB	2 vvh	2 vvh
B2-kieli Ranska	RAB	2 vvh	2 vvh
B2-kieli Venäjä	VEB	2 vvh	2 vvh
Englannin syventävä	vEN	2 vvh	2 vvh
Kotitalouden syventävä (Jos TAITAI-valintana, Ei voi valita.)	vKO	2 vvh	2 vvh
Kuvataiteen syventävä (Jos TAITAI-valintana, Ei voi valita.)	vKU	2 vvh	2 vvh
Käsityön syventävä, tekninen työ	vKSTN	2 vvh	2 vvh
Käsityön syventävä, tekstiilityö	vKSTS	2 vvh	2 vvh
Liikunnan syventävä (Jos TAITAI-valintana, Ei voi valita.)	vLI	2 vvh	2 vvh
Matematiikan syventävä	vMA	2 vvh	2 vvh
Suomen kielen ja kirjallisuuden syventävä	vAI	2 vvh	2 vvh

LYHYT VALINNAISAINE

Wilmassa valitaan yksi lyhyt valinnaisaine sekä yksi varavalinta sille.

Lyhyt valinta: soveltava aine 2 vvh	Lyhenne Wilmassa	8 lk	9 lk
Kielten soveltava: saksan alkeita reppureissaajalle	KIE8lk.saksa	2 vvh	
Kielten soveltava: "Ruotsia rennosti"	KIE8lk.ruotsi	2 vvh	
Liikunnan ja biologian soveltava, luontoliikunta	LIBI8lk	2 vvh	
Luonnontieteen soveltava (fysiikka, kemia, biologia, maantieto)	LUO8lk	2 vvh	
Musiikin soveltava: Bändikurssi	MUSOV8lkbändi	2 vvh	
Musiikin soveltava: Musiikkivideokurssi	MUSOV8lkmusiikkivideo	2 vvh	
Tieto- ja viestintäteknologian soveltava	TVT8lk	2 vvh	
Yhteiskuntaoppi, yrittäjyyskasvatus: Yrittäjyys	YH8lk	2 vvh	
Kaikki valinnaiset aineet yhteensä		6 vvh	4 vvh